

ХЛОПОНІНА-ГНАТЕНКО

Ольга Іванівна
olga-gnatenko@rambler.ru

УДК 330.131

ОБГРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЯК
ОСНОВИ ЇХ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІJUSTIFICATION OF INCREASING
EFFICIENCY WAYS OF ENTERPRISES'
BUSINESS AS THE BASIS OF THEIR
COMPETITIVENESSк.е.н., доцент, ХНТУСГ ім.
Петра ВасиленкаРЯСНЯНЬСЬКА
Олена Миколаївна
alona.ryasnyanska@gmail.comк.е.н., викладач, ХНТУСГ ім.
Петра Василенка

У статті здійснено обґрунтування сутності понять “ефективність функціонування підприємства” та “конкурентоспроможність”, встановлено зв’язок та основні відмінності між ними. Ідентифіковано фактори впливу на конкурентоспроможність підприємств, класифіковано їх. Досліджено шляхи підвищення ефективності діяльності підприємств та їх вплив на конкурентоспроможність.

В статті осуществлено обоснование сущности понятий «эффективность функционирования предприятия» и «конкурентоспособность», установлена связь и основные различия между ними. Идентифицированы факторы влияния на конкурентоспособность предприятий, приведена их классификация. Исследованы пути повышения эффективности деятельности предприятий и их влияние на конкурентоспособность.

The article substantiates the essence of the concepts of "competitiveness" and "efficiency of the operation of the enterprise", establishes the connection and the main differences between them. The factors influencing the competitiveness of enterprises were identified, they were classified. The ways of increasing the efficiency of enterprises and their influence on competitiveness are investigated.

Ключові слова: економічна ефективність, конкурентоспроможність, шляхи підвищення ефективності

Ключевые слова: экономическая эффективность, конкурентоспособность, пути повышения эффективности

Keywords: economic efficiency, competitiveness, ways to increase efficiency

ВСТУП

Одним з найактуальніших завдань сучасного розвитку економіки України є досягнення високого рівня конкурентоспроможності підприємств та забезпечення їх ефективного функціонування. Перш за все успіх функціонування підприємства на ринку визначається рівнем його конкурентоспроможності. Тому особливого значення набуває проблема підтримки на належному рівні конкурентоспроможності підприємств провідних галузей національної економіки. Вирішення цієї проблеми є одним з найскладніших завдань, що вимагає цілеспрямованої, узгодженої, чіткої роботи всіх підсистем підприємства. Резерви підвищення конкурентоспроможності, а також її джерела знаходяться, насамперед, у внутрішньому середовищі підприємства. Результативне управління факторами внутрішнього середовища підприємства, а також повна реалізація умов зовнішнього середовища дають змогу ефективно впливати на рівень його конкурентоспроможності.

Дослідженню теоретичних і практичних основ ефективності функціонування та конкурентоспроможності підприємства присвячено велика кількість робіт таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: І.М. Кирчата, В.І. Виборнова, Ю.Б. Иванова, Г.В. По-

ясник, С.М. Клименко, В.Д. Немцов., Л.Є. Довгань, М.Й. Малік, А.П. Прокопчук, В. Мад-зігон, Г.А. Азова, Л.І. Піддубної, В.А. Подсолонко, В.Г. Шинкаренко, І.П. Отенко, В.С. Пономаренко та ін. [1–7].

Однак, незважаючи на велику кількість публікацій, питання взаємозв’язку ефективності діяльності підприємства та його конкурентоспроможності й шляхів його підвищення, на нашу думку недостатньо досліджено.

МЕТА РОБОТИ полягає у здійсненні обґрунтування взаємозв’язку ефективності функціонування підприємства та його конкурентоспроможності, виявлення основних факторів підвищення ефективності діяльності підприємств.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При проведенні дослідження використано абстрактно-логічний метод, монографічний метод, метод аналізу та синтезу, метод індукції та дедукції, ретроспективний аналіз.

РЕЗУЛЬТАТИ

Задля визначення шляхів підвищення ефективності діяльності підприємств як основи їх конкурентоспроможності потрібно окреслити взаємозв’язок між цими категоріями.

Аналіз економічної категорії “ефективність функціонування підприємства” дає змогу зробити висновок, що більшість авторів, які формулюють цю категорію, розуміють її як відношення ефекту (результату) до витрат або ресурсів, що були витрачені на його отримання. Залежно від підходу це поняття визначає результативність об’єктів (систем) різного рівня – суспільства, підприємства, системи управління [1].

Виходячи з цього ефективність функціонування підприємства можна охарактеризувати як комплексну характеристику, яка відображає ступінь використання ресурсних витрат, спроможність досягати поставлених цілей та здатність до стійкої життєдіяльності у конкурентному ринковому середовищі.

В той же час конкурентоспроможність є поняттям відносним, яке може бути визначене тільки при порівнянні з іншими виробниками. Найчастіше поняття “конкурентоспроможність” визначається як здатність до ефективного використання внутрішнього потенціалу підприємства, а внутрішній потенціал – як основа утримання існуючих й розробки нових конкурентних переваг з метою успішного ведення конкурентної боротьби на ринку; як самостійна системна категорія, яка відображає ступінь реалізації цілей підприємства у його взаємодії з оточенням. Твердження про залежність конкурентоспроможності підприємства від ефективності його роботи базується на тому, що лише за ефективного використання всіх наявних ресурсів підприємство здатне виробляти конкурентоспроможну продукцію, а отже, і самому бути конкурентоспроможним [2].

З одного боку, ефективність функціонування підприємства залежить від того, наскільки правильно воно може виявити потреби споживачів, своєчасно задовольнити їх порівняно з основними конкурентами. У цьому разі конкуренція підсилює ефективність, призводить до кращого використання ресурсів, надання товарам більшої споживчої вартості. З іншого боку, одним з критеріїв оцінки конкурентоспроможності підприємства є економічна ефективність його господарської діяльності.

Отже, ефективність функціонування підприємства визначаємо як комплексну характеристику, яка відображає ступінь використання ресурсних витрат, спроможність досягати поставлених цілей та здатність до стійкої життєдіяльності у конкурентному ринковому середовищі.

Конкурентоспроможність – це складна економічна категорія, яку можна розглядати на декількох рівнях. Таким чином підвищення ефективності функціонування підприємства багато в чому залежить від рівня конкурентоспроможності продукції, підприємства та країни загалом.

Так, поняття “конкурентоспроможність” і “ефективність” не можна вважати однопорядковими. Ефективність функціонування підприємства є підґрунтям, основою для забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Конкурентоспроможність підприємства, на відміну від ефективності функціонування підприємства, є категорією, яка з позиції системного підходу, є елементом більш складної й відкритої економічної системи.

Отже, ефективність та конкурентоспроможність мають єдине онтологічне підґрунтя – результативність економічної діяльності, що відображається як в абсолютному (економічність, технологічність, ресурсоємність, потужність), так і у відносному (конкурентна позиція, конкурентний статус) вимірі [3].

Виходячи з вищесказаного потрібно відмітити основні шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства можна виділити такі основні напрямки – організаційний, технологічний та ресурсний.

Підвищення ефективності діяльності підприємства, може здійснюватись за різними напрямками, реалізація котрих залежить від виявлених резервів. Деякі науковці більш широко поділяють всі визначені напрями підвищення ефективності підприємницької діяльності та умовно поділяють на чотири групи. Вони значною мірою залежать від галузевих особливостей та організаційно-технічного рівня підприємства.

Перша група – це більш раціональне використання основних виробничих засобів підприємства, збільшення випуску продукції з одиниці основних засобів, підвищення фондівдачі та кращого використання машин та обладнання. Зростання фондівдачі відносно знижує необхідність у капітальних вкладеннях на розширення виробництва. На рівень фондівдачі впливають такі фактори, як змінність роботи обладнання, ступінь його використання, тривалість простоїв і перебування у ремонті, модернізація та заміна застарілого обладнання, впровадження прогресивних технологій тощо.

Друга група факторів – ефективне використання ресурсів, зниження матеріаломісткості продукції, зменшення витрат матеріалів, палива, енергії на одиницю продукції. Визначення заходів, що найбільш ефективно впливатимуть на раціональне використання витрат, підвищення виробництва та якості продукції, знову ж таки, повинно обов’язково враховувати організаційно-технічний рівень і галузеві особливості підприємства.

Третя група – проведення підприємством ефективної комерційно-фінансової діяльності.

До четвертої групи напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства відносяться зростання продуктивності праці, економія робочого часу. Рівень продуктивності праці є одним із найважливіших показників економічної ефективності виробництва. Різні фактори підвищення ефективності здійснюють неоднаковий вплив на продуктивність праці. Основні з них – це фактори підвищення технічного рівня виробництва, зростання фондоозброєння, покращення організації виробництва та праці, зростання якості продукції [4].

На нашу думку, до зовнішніх факторів впливу на ефективність та шляхів її підвищення належать такі: фактори середовища безпосереднього впливу (економічні, політичні, технологічні, соціокультурні, міжнародні, екологічні) та посереднього впливу (споживачі, постачальники, конкуренти, посередники, партнери, кредитори, акціонери, профспілки, закони та державні органи) [5]. Щодо складу внутрішніх факторів, які характеризують внутрішній потенціал підприємства, то до них можна зарахувати такі: технологія вироб-

ництва, собівартість, фінанси, маркетинг, персонал, інновації, управління.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження визначає економічну ефективність як своєрідну характеристику можливостей підприємства, його здатність діяти з визначеним рівнем результативності. Тобто якщо ефективність функціонування підприємства вища, ніж у конкурентів, то це зазвичай свідчить про його здатність краще виконувати подібні види діяльності та бути конкурентоспроможним.

Лише вміле використання всієї системи названих чинників може забезпечити достатні темпи зростання ефективності виробництва (діяльності) підприємств. Успішна реалізація стратегії розвитку підприємства передбачає здійснення не лише результативної, а й ефективної господарської діяльності.

Основними шляхами підвищення ефективності діяльності підприємства є підвищення організації виробництва і праці, його технічний рівень, вдосконаленні управління, зміна обсягу та структури виробництва, поліпшенні якості природних ресурсів та ін.. Лише за таких умов можливе зростання ефективності діяльності підприємства.

Аби бути успішною діяльність підприємства має бути як результативною, так і ефективною.

Список використаних джерел

1. Пономаренко В.С., Горбатов В.М., Гизатуллин Х.Н. Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики: монографія / В.С. Пономаренко, В.М. Горбатов, Х.Н. Гизатуллин. – Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2007. – 264 с.

2. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К.: ННЦ ІАЕ, 2007. – 250 с.

3. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: монографія / Л.І. Піддубна. – Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2007. – 368 с.

4. Мадзігон В. Шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності / В. Мадзігон // Молодь і ринок. – 2011. – № 3 (74). – С. 21-25.

5. Балабанова Л.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: стратегічний підхід: монографія / Л.В. Балабанова, В.В. Холод. – Донецьк: Дон ДУЕТ, 2006. – 294 с.

6. Прокопчук А.П. Теоретико-методологічні аспекти визначення ефективності діяльності підприємства торгівлі в сучасній науковій думці / А.П. Прокопчук // Вісник Львівської комерційної академії: серія економічна. – 2005. – № 19. – С. 245–250.

7. Отенко І.П., Полтавська Є.О. Управління конкурентними перевагами підприємства. – Х.: ХНЕУ, 2005. – 212 с.